

רשות היחיד א'

גדר רשות היחיד

א. תלמוד בבלי שבת ו ע"א

תנו רבנן: ארבע רשויות לשבת - רשות היחיד ורשות הרבים וכרמלית ומקום פטור. ואיזו היא רשות היחיד? חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה, וכן גדר שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה, זו היא רשות היחיד גמורה.

ב. שו"ע אורח חיים שמה:ב

איזהו רה"י, מקום המוקף מחיצות גבוהות עשרה טפחים ויש בו ד' טפחים על ד' טפחים או יותר, וכן חריץ עמוק עשרה ורחב ארבעה על ארבעה. וכן תל גבוה עשרה ורחב ארבעה על ארבעה.

ג. ביאור הגר"א אורח חיים סימן שמה:ב

מקום. פשוט בכמה מקומות ועיקרה בכרייתא שם "גדר" דלא כפרש"י שם וע' בה"ג:

ד. שאילתות דרב אחאי פרשת בשלח שאילתא מט

אי זו רשות היחיד חריץ שעמוק עשרה טפחי' ורוחב ארבעה טפחים וכן התל שגבוה עשרה ורחב ארבעה זה הוא רשות היחיד גמורה.

ה. רמב"ם הלכות שבת פרק יד

הלכה א

...ואי זו רה"י תל שגבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יתר על כן, וכן חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה על ארבעה או יתר על כן, וכן מקום שהוא מוקף ארבע מחיצות גובהן עשרה וביניהן ארבעה על ארבעה או יתר על כן אפילו יש בו כמה מילין אם הוקף לדירה כגון מדינה המוקפת חומה שדלתותיה ננעלות בלילה ומבואות שיש להן שלשה כתלים ולחי ברוח רביעית, וכן חצר ודיר וסוהר שהוקפו לדירה כולן רה"י גמורה הן.

הלכה ב

אפילו כלים כגון ספינה או מגדל של עץ וכוורת וכיוצא בהן אם יש בהן ארבעה על ארבעה בגובה עשרה או יתר על זה הרי הן רה"י גמורה.

הלכה ג

עובי הכתלים של רה"י כרה"י, לאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כל שכן, אויר רה"י כרה"י ורה"י אוירה כרה"י עד לרקיע, אבל אויר רשות הרבים אינו כרה"ר אלא עד עשרה טפחים, ולמעלה מעשרה באויר רה"ר מקום פטור הוא.

האם באמת צריכים מחיצות?

ו. תלמוד בבלי עירובין צב ע"א

משנה: גג גדול סמוך לקטן, הגדול מותר והקטן אסור. חצר גדולה שנפרצה לקטנה, גדולה מותרת וקטנה אסורה, מפני שהיא כפתחה של גדולה.

גמרא: למה ליה למיתני תרתי? לרב קתני גג דומיא דחצר, מה חצר מנכרא מחיצתא אף גג נמי מנכרא מחיצתא.

ז. רש"י מסכת עירובין דף צב עמוד א

אף גג - נהי נמי דשרינן ליה במחיצות תחתונות משום גוד אסיק, מיהו מחיצות ניכרות בעינן, שלא יהא גג כולט חוצה להם, דאי לא מינכרא - לא אמרינן גוד אסיק...

ח. תלמוד בבלי שבת ו ע"ב

ואמאי קרו ליה גמורה? מהו דתימא כי פליגי רבנן עליה דרבי יהודה דלא הוי [מוקף ב' מחיצות] רשות היחיד, הני מילי לטלטל, אבל לזרוק מודו ליה. קא משמע לן.

ט. רש"י מסכת שבת דף ו עמוד ב

קא משמע לן גמורה - כלומר: זו היא שנגמרו מניין מחיצות שלה, שיש לה מחיצות מכל צד, כגון חריץ, וכן גדר, דאמרינן מארבעה צדדין גוד אסיק פני המחיצה על ראשו, ונמצא ראשו מוקף מארבעה צדדין וחללו ארבעה, אבל דר' יהודה - לא נגמרו מחיצות שלה למניינן, ולא רשות היחיד היא כלל.

י. בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף ו עמוד א

איזהו רה"י? כל רשות שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה, ומשם ולמעלה. הן שהוא חריץ, הן שהוא תל או גדר שמשמשין עליו **אף על פי שאין שם מחיצות** הן בידי אדם הן בידי שמים, הן שהוא קרקע שוה שמוקף בד' מחיצות גבהן עשרה וביניהם ד' על ד'...

יא. בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף ק עמוד א
וכל שכן מתוך שלש אמות ומתוך שתים שהרי כל עוד שהוא זקוף ביותר **אין תשמישו נוח לבני רה"ר** ולא בא למעט אלא שאם היה מדרונו בא מתוך חמש אמות ניהא תשמישתיה והרי הוא כרה"ר שהרי כבש המקדש כך היה

יב. בית הבחירה למאירי מסכת סוכה דף ז עמוד ב
ויש שואלים בשמועה זו ממה שאמרו במסכת שבת בפרק הזורק שאם זרק אבן על תל גבוה עשרה בשבת חייב מפני שהוא רשות היחיד אלמא לא בעינן מחיצות ניכרות ואין זו שאלה שבזו אי אתה צריך בה לגוד אסיק עד שתצטרך בה למחיצות ניכרות שאין הטעם אלא מפני שכל שגבוה עשרה ורחב ארבעה **אינו תשמיש של בני רשות הרבים** ודינו כרשות היחיד אף בלא מחיצות **אבל בסוכה למחיצות אנו צריכים** וא"כ הדבר צריך למחיצות ניכרות:

יג. תוספות מסכת עירובין דף פט.:-
במחיצות שאינן ניכרות - כשהבתים מחוברין דאין מחיצות הבתים ניכרות כדפירש בקונטרס. ונראה דהוא הדין אם הגג בולט חוץ למחיצות הבית דחשיב נמי מחיצות שאינן ניכרות... והואיל וכן כל הגג אסור כי כל גג נפרץ במילואו לכרמלית לאותה בליטה הבולטת לרה"ר...

יד. תלמוד בבלי שבת צט ע"ב
בעא מיניה רב מרדכי מרבא: עמוד ברשות הרבים גבוה עשרה ורחב ארבעה וזרק ונח על גביו מהו? מי אמרינן הרי עקירה באיסור הרי הנחה באיסור או דילמא כיון דממקום פטור קאתיא לא?

טו. חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף צט עמוד ב
ונראה לי לתרץ דרב מרדכי פשיטא לי' דכל דאתי ממקום פטור למקום חיוב ונח במקום חיוב ובאוויר של חיוב בזורק חייב, וכי קא מבעי לי' כגון **דהשתא נמי ברשות של אויר פטור קא מנח**... אויר פטור הוא כמו שפרש"י ז"ל דאינו אויר רה"ר, **ואויר רה"י נמי לא הוי דכי אמרינן רה"י עולה עד לרקיע דילמא באויר חצר אבל בעמוד לא**...

עוד:

ר' חיים להלכות סוכה ד:יא

http://asif.co.il/?wpfb_dl=3546

<http://yesmalot.co.il/shiurhtml/malotsh1138.asp>

כמה מחיצות בעינן?

טז. תלמוד בבלי שבת ו ע"א

חצרות של רבים ומבואות שאינן מפולשין עירבו מותרין לא עירבו אסורים.

יז. תלמוד בבלי עירובין יא ע"ב

משנה: הכשר מבוי בית שמאי אומרים לחי וקורה ובית הלל אומרים או לחי או קורה.

...אמר רב יהודה הכי קאמר: הכשר מבוי סתום כיצד? בית שמאי אומרים לחי וקורה ובית הלל אומרים או לחי או קורה. "בית שמאי אומרים לחי וקורה" למימרא דקא סברי בית שמאי ארבע מחיצות דאורייתא? לא - לזרוק משלש הוא דמחייב, לטלטל עד דאיכא ארבע. "בית הלל אומרים או לחי או קורה" - לימא קא סברי בית הלל שלש מחיצות דאורייתא? לא - לזרוק משתים הוא דמחייב, לטלטל עד דאיכא שלש.

יח. תלמוד בבלי עירובין יב ע"ב

חצירות של רבים ומבואות שאינן מפולשין, בין עירבו ובין לא עירבו, הזורק לתוכן חייב.

יט. תלמוד בבלי עירובין צד ע"א

משנה חצר שנפרצה לרשות הרבים המכניס מתוכה לרשות היחיד או מרשות היחיד לתוכה חייב דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים מתוכה לרשות הרבים או מרשות הרבים לתוכה פטור מפני שהיא ככרמלית...
משנה חצר שנפרצה לרשות הרבים משתי רוחותיה וכן בית שנפרץ משתי רוחותיו וכן מבוי שנטלו קורותיו או לחייו...

כ. תלמוד בבלי שבת ז ע"א

"והכרמלית" - אטו כולהו נמי לאו כרמלית נינהו? כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן לא נצרכה אלא לקרן זוית הסמוכה לרשות הרבים דאף על גב דזימנין דדחקי ביה רבים ועיילי לגוה כיון דלא ניחא תשמישתיה כי כרמלית דמי.

כא. תלמוד בבלי עירובין יב ע"ב

אמר רב יהודה מבוי שאינו ראוי לשיתוף, הכשירו בלחי הזורק לתוכו חייב, הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור. אלמא קסבר לחי משום מחיצה וקורה משום היכר.

כב. רמב"ם הלכות שבת פרק יז:ט

מבוי שאין ברחבו שלשה טפחים אינו צריך לא לחי ולא קורה ומותר לטלטל בכולו, שכל פחות משלשה הרי הוא כלבוד, מבוי שהכשירו בקורה אף על פי שמותר לטלטל בכולו כרה"י, הזורק מתוכו לרה"ר או מרה"ר לתוכו פטור, שהקורה משום הכר היא עשויה, אבל אם הכשירו בלחי הזורק מתוכו לרשות הרבים או מרה"ר לתוכו חייב שהלחי הרי הוא כמחיצה ברוח רביעית.

כג. רמב"ם הלכות שבת פרק יז:לה

אכסדרה בבקעה מותר לטלטל בכולה ואף על פי שהיא שלש מחיצות ותקרה, שאנו רואין כאילו פי תקרה יורד וסותם רוח רביעית, והזורק מרה"ר לתוכה פטור כזורק למבוי סתום שיש לו קורה

כד. כסף משנה הלכות שבת פרק יז הלכה ט

מבוי שהכשירו בקורה וכו'. כתב הרמ"ך... וע"כ משוינן חילוק בין פתוח לרה"ר לפתוח לכרמלית דבפרק כל גגות (שם צ"ד) אמרינן בחצר שנפרצה לרה"ר דלרבנן המטלטל מתוכה לרה"ר פטור, נמצא שאע"פ שיש לו ג' מחיצות נקרא כרמלית. ובפ"ק אמרינן דלזורק משתים הוא דמחייב, אלמא דרה"י הוא בשתי מחיצות [אם פתוח לכרמלית] ע"כ:

כה. שו"ע אורח חיים שסג:א

מקום שיש לו ג' מחיצות, אסרו חכמים לטלטל בו עד שיעשה שום תיקון ברביעית.

כו. ט"ז אורח חיים סימן שסג ס"ק א

שיש לו ג' מחיצות. - בטור כתוב כאן שהוא רה"י גמור מן התורה. והקשה ב"י דהא בס"י שמ"ה כ' הטור דמבואות שיש לשם ג' מחיצות ואין לחי וקורה ברוח רביעי' דהוה כרמלית!... ולעד"נ לתרץ דבס"י שמ"ה מיירי שהרוח הרביעית הוא לרה"ר... וזה המבוי זמנין דחקי בו רבים להיכנס שם כשיש ברה"ר הרבה בני אדם כדאיתא בגמרא פ"ק דשבת דף י', הלכך אף על פי שהוא מצד עצמו הוה רה"י גמור מ"מ הרה"ר מפסידו מלהיות רה"י, אלא בטל אצל רה"ר ונקרא צידי רה"ר והוה כרמלית. משא"כ כאן דלא מיירי בענין זה שדוחקין שם רבים לפעמים, ממילא נשאר עליו שם רה"י גמור מן התורה. אף על גב דאמר כאן "כל מקום שיש ג' מחיצות כו"ו והיינו באין שם ביטול מצד כניס' הרבים מדוחק...